

กลวิธีทางภาษาในนิทานค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพันธ์ สุวรรณศรี

Asst.prof.Dr.Surapan Suvannasri

บทนำ

หลายปีที่ผ่านมา คนไทยบางกลุ่มมีแนวคิดและค่านิยมที่แตกต่างกันมาก จนนำไปสู่ความแตกแยก ขัดแย้ง และทำท่าว่าจะลุกลามนำไปสู่การสูญเสียอย่างยิ่งใหญ่ ความแตกต่างบนความคิดด้วยความรู้สึก ความชอบ ความเชื่อที่พัฒนาการไปสู่ค่านิยมที่ไม่สมควรของกลุ่มคนที่ผ่านมา นั้น บัดนี้ได้รับการแก้ไขปกป้องคุ้มครองเยียวยาโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ด้วยค่านิยมซึ่งเป็นวัฒนธรรม จนกลายมาเป็นวิถีชีวิตของคนไทย คือ ความเอื้ออาทรเมตตากรุณาต่อกันด้วยค่านิยมของความเป็นไทยที่ถูกถ่ายทอดมาอย่างต่อเนื่อง ชาวต่างชาติที่ได้มาเยี่ยมเยือนต่างทราบซึ่งและประทับใจในความมีวัฒนธรรมด้วยค่านิยมที่ดีงาม ซึ่งบางชาติไม่มี ด้วยค่านิยมและวิถีชีวิตที่แปรเปลี่ยนซึ่งเป็นพัฒนาการที่เปลี่ยนแปลงของโลกตลอดจนเทคโนโลยีต่างๆ นำมาซึ่งวันนี้คนไทย สังคมไทย โดยเฉพาะกลุ่มเด็กเยาวชนหรือผู้ใหญ่บางกลุ่มกำลังจะลืมน และห่างไกลจากค่านิยมที่ดีงามจนน่าวิตก

พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) กล่าวในรายการ “คืนความสุขให้กับคนในชาติ” เมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2557 ความตอนหนึ่งว่า “สิ่งที่คนไทย ประเทศไทย ยังมีปัญหา และต้องพัฒนาอย่างเร่งด่วน ต้องมีความร่วมมือของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชน ในทุกระดับชั้นทุกเพศทุกวัย เรื่องที่ 1 อยากรจะเรียนว่าเราน่าจะกำหนดค่านิยมหลักของคนไทยขึ้นมาให้ชัดเจน ทั้งนี้เพื่อเราจะสร้างสรรค์ประเทศไทยให้เข้มแข็ง ฉะนั้นคนไทยต้องเข้มแข็งก่อน คนในชาติจะต้องเป็นอย่างไร ดังนี้ 1) มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม 3) กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์ 4) ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียน ทางตรงและทางอ้อม 5) รักษาวัฒนธรรมไทย ประเพณีไทยอันงดงาม 6) มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่นเผื่อแผ่และแบ่งปัน 7) เข้าใจ เรียนรู้การเป็นประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง 8) มีระเบียบวินัยเคารพกฎหมาย ใฝ่เรียนรู้จักเคารพผู้ใหญ่ 9) มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติ ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 10) รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 11) มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำหรือกิเลส 12) คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมและต่อชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง (รัฐพงศ์ บุญญานุวัตร, มติชน 16 กรกฎาคม 2557, หน้า 7)

การนำแนวคิดค่านิยม 12 ประการเข้าสู่สถานศึกษาตามนโยบายของรัฐบาล โดยสถานศึกษาจะต้องปรับหลักสูตร เพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังจิตสำนึก ปลูกฝังค่านิยมให้ครอบคลุม ค่านิยม 12 ประการที่รัฐบาลกำหนดซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการที่มีอยู่ในหลักสูตร ทั้งนี้โรงเรียนต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังจิตสำนึก ปลูกฝังค่านิยมให้คนไทยในชาติได้เข้าใจ ในบริบทของความเป็นไทยอย่างแท้จริง และสามารถรักษาหรืออนุรักษ์ไว้ได้อย่างยั่งยืนตลอดกาลการเริ่มต้น

ที่สถาบันการศึกษา โดยเฉพาะนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นสิ่งที่จะต้องและสำคัญที่สุด ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังจิตสำนึก ปลูกฝังค่านิยมให้กับผู้เรียนนั้น สื่อนวัตกรรมที่สำคัญสำหรับครูที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่วนใหญ่คือหนังสือต่างๆ ซึ่งได้แก่หนังสือแบบเรียน หนังสืออ่านเสริมต่างๆ ในส่วนที่ใช้ประกอบการสอนและได้ผลก็คือ หนังสือนิทาน

นิทานเป็นผลทางปัญญาและจินตนาการของมนุษย์ที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อรับใช้มนุษย์ทางด้านจิตใจ (ศิริพร ฐิตะฐาน, 2523 : ความนำ) นิทานเกิดขึ้นจากจินตนาการที่เป็นภาพสะท้อนความเป็นจริงทางสังคม เนื้อหาของนิทานมักจะเลือกหยิบแง่มุมที่เป็นปัญหาในสังคมมาเป็นแกนเรื่อง และทำหน้าที่แก้ปัญหาด้านจิตใจให้คนในสังคม นิทานนับเป็นวัฒนธรรมของชาติซึ่งเป็นมรดกตกทอดแก่คนรุ่นหลัง บ่อเกิดของนิทานนั้นอาจเกิดจากชาดกหรือตำนานที่ผู้เฒ่าผู้แก่เล่าให้หลานฟัง ซึ่งความประสงค์ของผู้ที่ผูกนิทานต่างๆ ขึ้นมาก็เพื่อจะให้ความเพลิดเพลิน และอบรมบ่มนิสัยของลูกบุตรธิดาให้อยู่ในโอวาทเป็นสำคัญ และมีความประพฤติอันดีงาม เพราะในเนื้อหาของนิทานนั้นโดยมากมักจะแฝงไว้ด้วยคติสอนใจมีอุทาหรณ์ประกอบด้วย คนโบราณจึงมักใช้นิทานเป็นเครื่องมือในการอบรมสั่งสอนเด็ก เพราะทำให้ผู้ฟังได้รับรสสนุกเพลิดเพลินขณะเดียวกันก็ชี้ให้เห็นผลของการกระทำชั่วและการทำความดีว่าเป็นอย่างไร (ทวี มุขระโกษา และสมชัย หงส์ทองคำ, 2520 : คำนำ)

นิทานเป็นเรื่องเล่าที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษอาจเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริงหรือไม่จริงก็ได้ซึ่งจุดประสงค์สำคัญของนิทานนั้นจะมุ่งให้ผู้ฟังได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินแต่ในขณะเดียวกันนิทานก็จะทำหน้าที่สั่งสอนด้วยการแฝงข้อคิดต่างๆ ในด้านคุณธรรมจริยธรรมเพื่อเป็นคติสอนใจให้ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ปลูกฝังให้ผู้ฟังเป็นคนดีและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546, หน้า 477) ให้ความหมายของนิทานไว้ว่า นิทานคือเรื่องที่เล่ากันมาเช่นนิทานชาดกนิทานอีสปซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสุมาลย์ พงษ์ไพบูลย์ (2552, หน้า 7) ที่กล่าวว่านิทานหมายถึงคำเล่าเรื่องไม่ว่าเป็นเรื่องประเภทใดแต่อยู่ที่ลักษณะการเล่าได้เป็นกันเองจากประสบการณ์ของผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้สอนนักเรียนระดับประถมศึกษาได้เคยนำเอานิทานไปใช้ในการเรียนการสอนในเรื่องมารยาทไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมการแสดงออกอาทิพูดจาไม่ไพเราะไม่สุภาพ ทักทายคุณครูและไม่รู้จักการแบ่งปัน ฯลฯ พบว่านิทานมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กเป็นอย่างมากจึงอาจกล่าวได้ว่านิทานมีส่วนในการกล่อมเกลาพฤติกรรมของเด็กโดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมในด้านคุณธรรมจริยธรรมอันนำไปสู่พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของสังคมซึ่งในการจัดการเรียนการสอนผู้วิจัยมักใช้นิทานคุณธรรมในการเสริมสร้างจริยธรรมแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาทั้งนี้เพราะธรรมชาติของเด็กในวัยนี้จะชอบฟังนิทานแล้วใช้จินตนาการสร้างเรื่องในขณะที่ฟังเรื่องราวและมีความสุขกับการฟังเรื่องเล่าที่มีความสนุกสนานเพลิดเพลิน

ในอดีตการพัฒนาเนื้อหาในนิทานยังมีไม่มากนักความเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นอาจหาคำตอบไม่ได้มนุษย์จึงนำเหตุการณ์ต่างๆ มาผูกเป็นเรื่องราวหลากหลายจากจินตนาการเพื่อนำมาเล่าต่อให้ลูกหลานฟังต่อกันไปเรื่อยๆ ในแบบของนิทานส่วนในปัจจุบันนิทานมีการพัฒนาเนื้อหามากขึ้นกว่าการเล่าจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแบบอดีตซึ่งนิทานในปัจจุบันเน้นเรื่องของคุณค่าการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์สังคมและสติปัญญาเนื้อหาในนิทานนอกจากจะให้ความบันเทิงแล้วยังช่วยรจโรจใจและกล่อมเกลา

จิตใจของผู้อ่านโดยแทรกความคิดไว้หลายแง่มุมมีคติสอนใจซึ่งนำไปใช้ได้กับบุคคลทุกเพศทุกวัยดังที่จรัมพร เพชรมณี (2523: 87) กล่าวถึงความสำคัญของนิทานว่า “นิทานนอกจากจะเป็นวรรณกรรมเพื่อความเพลิดเพลินและคติสอนใจแล้วยังเป็นการควบคุมความประพฤติกรรมและเป็นการตักเตือนทางอ้อมและเป็นเรื่องที่มีคุณค่าสำหรับเด็กและผู้ใหญ่” จึงเห็นได้ว่าตามธรรมชาติของมนุษย์ไม่ชอบให้ใครสั่งสอนโดยตรงและใช้นิทานเป็นเครื่องมือในการอบรมทางอ้อม

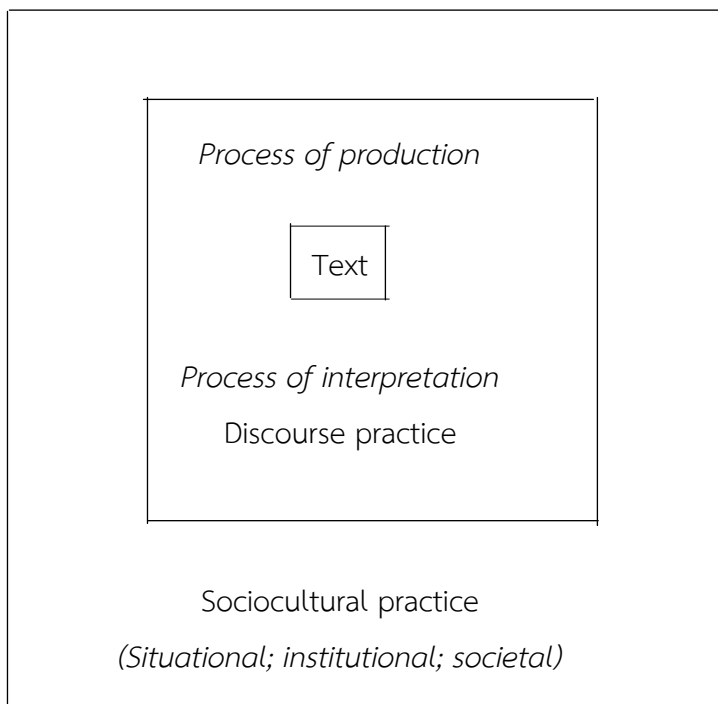
นิทานสำหรับเด็กเป็นเรื่องเล่าที่ทำให้เด็กเกิดความสนใจเสริมสร้างจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์เสริมสร้างพฤติกรรมและประสบการณ์ทางภาษาในทางจิตวิทยานิทานช่วยให้มีสุขภาพจิตดีสามารถรับรู้และเข้าใจความต้องการของเด็กเป็นการส่งเสริมประสบการณ์เพื่อการพัฒนาจิตใจ สติปัญญาและความสามารถของเด็กเพื่อการเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีต่อไปในอนาคตซึ่งในเรื่องนี้ วัชรภรณ์ พิมพิใจพงศ์ (2528 : 1) ได้กล่าวไว้ว่าผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับเด็กในประเทศต่างๆทั่วโลกหันมาสนใจความต้องการของเด็กในปัจจุบันมากยิ่งขึ้นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่จัดขึ้นคือการผลิตหนังสือนิทานสำหรับเด็กซึ่งมีคุณค่าแก่เด็กใช้เป็นสื่อพัฒนาเด็กในทุกด้านและปลูกฝังจริยธรรมฝึกให้รู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเองจึงเห็นได้ว่านิทานแม้จะมีมานานก็ยังมีค่าสำคัญในการพัฒนาเด็กรุ่นใหม่ให้เรียนรู้ในสิ่งรอบตัวเป็นอย่างดี

จากความสำคัญที่กล่าวข้างต้นนั้นผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาทวิวิถีทางภาษาในนิทานคำนิยามหลักของคนไทย 12 ประการ ที่ปรากฏในนิทานซึ่งจะช่วยปลูกฝังจิตสำนึก ปลูกฝังค่านิยมให้แก่เด็กเมื่อเด็กได้อ่านเรื่องราวจากนิทานด้วยตัวเองแล้วจะทำให้เกิดแนวคิดที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

แนวคิดวาทกรรมเชิงวิพากษ์

แฟร์คลาฟ (Fairclough, 1989) ได้เสนอแนวการวิเคราะห์วาทกรรมที่ชื่อว่าวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis – CDA) โดยนำแนวคิดของฟูโกต์ที่เห็นว่า วาทกรรมนั้นเป็นระบบและกระบวนการในการสร้าง/ผลิต (constitute) เอกลักษณ์ (identity) และความหมาย (significance) ให้แก่สรรพสิ่งต่างๆในสังคมที่ห่อหุ้มเราอยู่ทั้งความรู้ความจริงอำนาจหรือตัวตนของเราเอง (ไชยรัตน์เจริญสินโอฬาร, 2543: 3-4) และขยายความว่าภาษานั้นเองที่เป็นสิ่งสำคัญในการสร้างหรือผลิตเอกลักษณ์และความหมายให้แก่สรรพสิ่งนอกจากนี้แฟร์คลาฟยังได้เสนอแผนภาพเพื่ออธิบายวาทกรรมโดยเชื่อมโยงการใช้ภาษาเข้ากับกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับเงื่อนไขทางสังคมดังต่อไปนี้

กรอบมิติทั้งสามของวาทกรรม (Fairclough, 1995: 98)

จากแผนภาพข้างต้นแสดงให้เห็นว่าตามความคิดของแฟร์คลาฟต์วาทหรือภาษา (Text) นั้นเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของวาทกรรมโดยมีบริบททางสังคมและวัฒนธรรมประกอบอยู่ด้วยอันได้แก่วิถีปฏิบัติทางวาทกรรม (Discourse practice) ซึ่งหมายถึงกระบวนการผลิตและกระจายตัวบทและกระบวนการบริโภคและตีความตัวบทที่เกิดขึ้นและวิถีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรม (Sociocultural practice) ซึ่งหมายถึงปัจจัยหรือบริบททางสังคมและวัฒนธรรมต่างๆ ที่มีผลต่อกระบวนการผลิตและกระบวนการตีความตัวบทและส่งผลต่อไปยังตัวบทหรือภาษาที่ใช้สื่อสาร

ดังนั้น การวิเคราะห์วาทกรรมนอกจากจะศึกษากลวิธีทางภาษาซึ่งเป็นมิติของตัวบทแล้ว จึงควรสนใจบริบทเพื่อให้เห็นปัจจัยที่ทำให้ผู้สร้างเลือกผลิตวาทกรรมและใช้รูปแบบแสดงทางภาษานั้นๆ ด้วย ผู้วิจัยนำกรอบทฤษฎีของแฟร์คลาฟมาเป็นแนวทางในการศึกษาโดยมุ่งเน้นมิติของตัวบทเป็นหลัก อุดมการณ์

ฟาน ไคก์ (van Dijk, 1995: 248) ได้ให้ความหมายของอุดมการณ์ไว้ว่า อุดมการณ์ หมายถึงความเชื่อพื้นฐานของกลุ่ม และสมาชิกในกลุ่ม และอุดมการณ์ คือพื้นฐานของภาพแทนสังคมซึ่งรับรู้กันในหมู่สมาชิกของกลุ่ม หรืออุดมการณ์คือ ความเชื่อพื้นฐานของกลุ่ม หรือระดับพื้นฐานของปรีชาญาณสังคมที่รับรู้ระหว่างสมาชิกของกลุ่มสังคม นอกเหนือจากหน้าที่ของสังคมในการรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มแล้ว อุดมการณ์ยังมีหน้าที่ทางปรีชาญาณในการจัดระบบภาพแทนสังคม (ทัศนคติ ความรู้) ของกลุ่ม และอุดมการณ์ยังควบคุมวิถีปฏิบัติทางสังคมที่เกี่ยวกับกลุ่ม รวมถึงข้อเขียนและคำพูดของสมาชิกในกลุ่ม

จะเห็นได้ว่าอุดมการณ์นั้นไม่ได้เป็นความคิดของใครคนใดคนหนึ่ง แต่เป็นความเชื่อร่วมกัน แม้อุดมการณ์จะไม่ได้เป็นความคิดของใครคนใดคนหนึ่ง แต่ความคิดของใครคนคนหนึ่งอาจพัฒนากลายเป็น

อุดมการณ์ได้ หากสามารถทำให้ผู้อื่นยอมรับและเชื่อตามได้ เช่น อุดมการณ์มาร์กซิส (van Dijk, 1998 อ้างถึงใน ชนกพร พัวพัฒนกุล, 2548: 8) และหากอุดมการณ์หรือความเชื่อหนึ่งๆ กลายเป็นที่ยอมรับของสังคมแล้ว อุดมการณ์ก็อาจพัฒนาไปเป็นโลกทัศน์ (worldview) ได้เช่นกัน

เห็นได้ว่าอุดมการณ์นั้นถูกเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับภาษา เพราะเราใช้ภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญ ในการนำเสนอความคิดต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นชุดความรู้และความสัมพันธ์ที่มีต่อโครงสร้างทางชนชั้น ความขัดแย้งทางชนชั้นและผลประโยชน์ทางชนชั้น หรือจะเป็นรูปแบบของความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางสังคมอย่างใดอย่างหนึ่ง (Kress, 1985) ภาษาจึงมีบทบาทเป็นกลไกหลักในกระบวนการประกอบสร้างทางสังคม เพราะถูกใช้เป็นเครื่องมือสำหรับทำให้การครอบงำมั่นคงขึ้น ภายใต้ความสัมพันธ์ในขอบเขตของอำนาจและการควบคุม เราสามารถสรุปได้ว่าภาษาซึ่งมาจากการปฏิสัมพันธ์ของคนในสังคมนั้น ไม่เพียงใช้เพื่อเป็นการบังคับใช้ของผู้ที่มีอำนาจในสังคมในหลากหลายช่องทางเท่านั้น เช่น การออกคำสั่ง การออกกฎระเบียบต่างๆ ภาษา ยังถูกใช้เป็นองค์ประกอบของการรักษาสถานภาพและบทบาทเป็นเหมือนขั้นปฏิบัติของการใช้อำนาจที่อยู่ ภายใต้การควบคุม และเมื่อใดก็ตามที่เกิดผลกระทบของภาษาก็ย่อมมีผลต่อสังคมด้วย ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ภาษาและอุดมการณ์มีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก

อุดมการณ์ ภาษา มีความสัมพันธ์กับอำนาจ เนื่องจากผู้มีอำนาจนั้นมักจะเป็นผู้ที่อยู่ในสถานภาพทางสังคมสูงกว่า เช่น ผู้ใหญ่กับเด็ก นายจ้างกับลูกจ้าง หมอกับคนไข้ รัฐบาลกับประชาชน เป็นต้น (Fowler, 1985: 61) ความสัมพันธ์เหล่านี้เป็นความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียม เนื่องจากผู้มีอำนาจนั้นจะเป็นผู้ควบคุมวาทกรรมในสังคม ทำให้เกิดชุดความรู้ที่เอื้อประโยชน์ต่อตนเอง

สรุปว่า ความหมายของอุดมการณ์มีหลายความหมาย แต่ความหมายที่พบร่วมกันคืออุดมการณ์ เป็นชุดความคิดที่เป็นระบบและเป็นที่ยอมรับร่วมกันในสังคม ผู้วิจัยใช้แนวคิดเรื่องอุดมการณ์ของ ฟานไดค์เป็นแนวทางในการวิจัยเรื่องกลวิธีทางภาษาในเรื่องเล่าค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ

ในการศึกษาครั้งนี้จะนำข้อมูลจากนิทานค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการโดยบริษัทสภาพร บุ๊คส์นามมีบุ๊ค จำกัด จำนวน 24 เรื่อง บริษัทสกายบุ๊คส์ จำกัด จำนวน 12 เรื่อง รวมทั้งหมด 36 เรื่อง เป็นเรื่องที่ตั้งขึ้นใหม่ ดังนี้

ค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ	เรื่องเล่า
1. มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	1. สายเลือดไทยหัวใจเต็มร้อย 2. พระราชาผู้ทรงธรรม 3. วัด วัง และบ้าน
2. ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม	1. อุดมการณ์ของแก้ว 2. หนังสือมหัศจรรย์ 3. พ่อที่แสนดี
3. กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์	1. ยอดคนกตัญญู 2. แก๊งนกเป็ดน้ำ 3. พ่อแม่คือศาสนาของลูก

4. ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทางตรงและทางอ้อม	1. บันทึกรักของนิสา 2. อาณาจักรแห่งปัญญา 3. รักการเรียนรู้
5. รักษาวัฒนธรรมไทย ประเพณีไทยอันงดงาม	1. โลกีสื่อรักวัฒนธรรมไทย 2. มดสีรู้กับขนมมงคล 3. สร้างกุศลผลบุญ
6. มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่นเพื่อแม่และแบ่งปัน	1. ชีวิตที่แบ่งปัน 2. อัญมณีแห่งคำสัตย์ 3. ผึ้งน้อยกล้าหาญ
7. เข้าใจ เรียนรู้การเป็นประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ที่ถูกต้อง	1. ประชาธิปไตยหัวใจเต็มร้อย 2. ประชามติของหมู่บ้านชนปุย 3. ความเห็นต่างที่มีสุข
8. มีระเบียบวินัยเคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักเคารพผู้ใหญ่	1. สำนึกดีมีวินัย 2. คินพิเศษของชาวอินูอิต 3. เพื่อน
9. มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติ ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	1. เรื่องเล่าเร้าพลัง 2. พายุสติแตก 3. ครอบครัวยุคใหม่
10. รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	1. หัวใจที่พอเพียง 2. มังกรอมพลัง 3. ไปเยี่ยมปู่
11. มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำหรือกิเลส	1. ใจที่กล้าแกร่งของต้น 2. พระราชาผู้ตัดกิเลสได้ 3. ปู่ครับ...ผมจะเป็นคนดี
12. คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมและต่อชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง	1. จิตสำนึกดี 2. ผุงหนูป่าในหมันตฤดู 3. ผู้มาเยือน

การวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาในเรื่องนิทานค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ

1. การใช้คำศัพท์

1.1 การใช้คำศัพท์เพื่อสื่ออุดมการณ์ความรักชาติ

การใช้คำศัพท์ที่แสดงถึงความคิดเกี่ยวกับความรักชาติบ้านเมือง ชุดคำศัพท์ที่ใช้ เช่น หวงแหน ปกป้อง และเชิดชูความเป็นไทย คนไทยมีความรักชาติ สายเลือดไทย เป็นการเลือกใช้คำศัพท์เพื่อเสนอแนวคิดที่ว่าทุกคนได้รับการปลูกฝังความคิดในเรื่องของความรักชาติบ้านเมือง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

กิจกรรมต่างๆ ที่เสริมสร้างความสามัคคีปรองดองที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม มีความห่วงแหน ปกป้อง และเชิดชูความเป็นชาติไทย (สายเลือดไทยหัวใจเต็มร้อย, 2558 น. 20)

ตัวอย่างที่ 2

ผู้มาศึกษาดูงาน ให้เข้าใจถึงความเป็นไทยที่ต้องดำรงไว้ซึ่งสถาบันหลักนี้ให้ได้ เพราะถ้าไม่มีสถาบันหลักก็ไม่มีความเป็นไทย (สายเลือดไทยหัวใจเต็มร้อย, 2558 น. 21)

ตัวอย่างที่ 3

ทุกคนปรบมือให้และยกมือไหว้ขอบคุณลุงเจิมอย่างสำนึกในพระคุณ ที่ได้รับ ทั้งความรู้และประสบการณ์อันมีค่ายิ่ง ทั้งหมดให้สัญญากับลุงเจิมว่าจะพัฒนาตนเองและปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นคนไทยที่มีความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ให้เป็นสายเลือดไทยหัวใจเต็มร้อย (สายเลือดไทยหัวใจเต็มร้อย, 2558 น. 23)

จากตัวอย่างมีการใช้คำศัพท์ ได้แก่ มีความห่วงแหน ปกป้อง เชิดชูความเป็นชาติไทย ความเป็นไทยสถาบันหลักเป็นคนไทยที่มีความรักชาติ สายเลือดไทยเพื่อแสดงให้เห็นว่าชาติเป็นสถาบันหลักที่คนในชาติซึ่งหมายถึงคนไทยจะต้องรักและห่วงแหนประเทศของตน และมีความภูมิใจในความเป็นชาติไทย

1.2 การใช้คำศัพท์เพื่อสื่อถึงหลักปฏิบัติของชาวพุทธ

การใช้คำศัพท์ที่แสดงถึงความคิดเกี่ยวกับหลักปฏิบัติของชาวพุทธ ชุดคำศัพท์ที่ใช้ เช่น การสวดมนต์ไหว้พระ ทำบุญใส่บาตร ตักบาตรในตอนเช้าทุกวัน ถวายภัตตาหารเช้า ทำบุญตักบาตรนั่งสมาธิ เพื่อต้องการแสดงให้เห็นหลักปฏิบัติของชาวพุทธซึ่งไม่ว่าจะโอกาสสำคัญใดๆ ก็มักจะมีการทำบุญเข้ามาเกี่ยวข้องเสมอ และเด็กๆ ก็จะได้รับปลูกฝังความคิดนี้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 4

ยายตื่นแต่เช้า เพื่อเตรียมอาหารตักบาตร ฝึกให้แก้วและเก่ง ตักบาตรในตอนเช้าทุกวัน (อุดมการณ์ของแก้ว, 2558 น. 33)

ตัวอย่างที่ 5

“ผมกับคุณไชยา จะทำหนังสือเชิญผู้ปกครองมาร่วมทำบุญตักบาตรข้าวสารอาหารแห้ง และถวายภัตตาหารเช้าในวันอาสาฬหบูชาด้วยกัน (สร้างกุศลผลบุญ, 2558 น. 9)

ตัวอย่างที่ 6

ก่อนเข้านอน ปุ๋ย่านำทุกคนสวดมนต์พร้อมนั่งสมาธิ ย่าบอกว่าให้ตื่นแต่เช้าจะพาไปทำบุญที่วัด (สำนึกดีมีวินัย, 2558 น. 69)

ตัวอย่างที่ 7

ย่าและแม่ตื่นแต่เช้าทำอาหารสำหรับถวายพระ ขณะที่ปู่กับพ่อตัดดอกไม้ เตรียมรูปเทียนเพื่อบูชาพระ (สำนึกดีมีวินัย, 2558 น. 70)

จากตัวอย่างมีการใช้คำศัพท์ ได้แก่ การสวดมนต์ไหว้พระ ทำบุญใส่บาตร ตักบาตรในตอนเช้าทุกวัน ถวายภัตตาหารเช้า ทำบุญตักบาตร นั่งสมาธิเพื่อต้องการแสดงให้เห็นหลักปฏิบัติของชาวพุทธซึ่ง

ไม่ว่าจะในโอกาสสำคัญใดๆ ก็มักจะมีการทำบุญเข้ามาเกี่ยวข้องเสมอ และเด็กๆ ก็จะได้รับปลูกฝังเกี่ยวกับความคิดในส่วนนี้จากครอบครัว และโรงเรียนผ่านกิจกรรมต่างๆ

1.3 การใช้คำศัพท์เพื่อสื่อถึงสถาบันพระมหากษัตริย์

การใช้คำศัพท์ที่แสดงถึงความคิดเกี่ยวกับความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์เช่น **จงรักภักดีต่อพระราชเจ้าผู้ทรงธรรมตลอดไป** สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระราชเจ้า ทรงพระเจริญ พระราชาเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ **วัง วัด บ้าน คือชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์** ที่เรารักคนไทยถวายความเคารพรักและเทิดทูนไว้เหนือดวงใจพวกเราทุกคน ทั้งนี้เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความรักชาติ ศาสนาพระมหากษัตริย์ เพื่อจะได้เป็นคนดีของชาติต่อไปในอนาคต ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 8

ทุกคนปรบมือให้และยกมือไหว้ขอบคุณลงเจิมอย่างสำนึกในพระคุณ ที่ได้รับทั้งความรู้และประสบการณ์อันมีค่ายิ่ง ทั้งหมดให้สัญญาแก่บงกชเจิมว่าจะพัฒนาตนเองและปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นคนไทยที่มีความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ให้เป็นสายเลือดไทยหัวใจเต็มร้อย (สายเลือดไทยหัวใจเต็มร้อย, 2558 น. 23)

ตัวอย่างที่ 9

เหล่าอาณาประชาราษฎร์ทั้งหลายที่ทำความดี หรือเคยทำความชั่วแต่กลับใจทำความดีต่างสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระราชเจ้ากันถ้วนหน้า พวกท่านปฏิญาณตนว่า “ข้าพเจ้าทั้งหลายจะกระทำแต่ความดี ซื่อสัตย์ และจงรักภักดีต่อพระราชเจ้าผู้ทรงธรรมตลอดไป”

เมื่อพระราชเจ้าเสด็จไป ณ แห่งหนใด ก็มีแต่เสียงคนดี แซ่ซ้องสรรเสริญว่า “**ทรงพระเจริญ**” มิขาดสาย (พระราชเจ้าผู้ทรงธรรม, 2558 น. 11)

ตัวอย่างที่ 10

.... พระมหากษัตริย์ เป็นศูนย์รวมใจปวงชนชาวไทย บ้านเมืองเป็นปึกแผ่นด้วยพระบารมีมาแต่โบราณกาล ไพร่ฟ้าประชาชนต่างได้รับความร่มเย็นมาทุกยุคทุกสมัย.... วัด วัง และบ้าน คือชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ที่เรารักคนไทยถวายความเคารพรักและเทิดทูนไว้เหนือดวงใจพวกเราทุกคน (วัด วัง และบ้าน, 2558 น. 22)

จากตัวอย่างการใช้คำศัพท์เพื่อสื่อความคิดว่าพระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นสถาบันหลักของชาตินั้นช่วยปกป้องคุ้มครองดูแลประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีความร่มเย็นเป็นสุข

1.4 การใช้คำศัพท์เพื่อแสดงถึงค่านิยมให้มีความซื่อสัตย์ เสียสละ อุตุน

การใช้คำศัพท์ที่แสดงถึงความคิดเกี่ยวกับการให้ความซื่อสัตย์ เสียสละ อุตุน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ตั้งงามซุดคำศัพท์ที่ว่า **ได้แก่ ความซื่อสัตย์เป็นสมบัติของคนดี ไม่โกง ซ้งให้ตรงอย่าให้ขาด ซื่อสัตย์ต่อตนเอง ซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น รู้จักเสียสละนะหลาน การเสียสละคือการรู้จักแบ่งปันสิ่งที่มีอยู่ให้ผู้อื่น ความอุตุนคือการข่มใจ อดกลั้น อดใจ ไม่หุนหันพลันแล่น รักเดียวใจเดียว ดังตัวอย่างต่อไปนี้**

ตัวอย่างที่ 11

“ซึ่งให้ตรงอย่าให้ขาดนะแก้ว” ยายกำชับ.....ยายจะจริงจังมากเพราะยึดถือความซื่อสัตย์ต่อตนเองและซื่อสัตย์ต่อผู้อื่นด้วย ทำให้แก้วเห็นความสำคัญของความซื่อสัตย์ (อุตมการณ์ของแก้ว, 2558 น. 31)

ตัวอย่างที่ 12

“การดักบาตรเป็นพื้นฐานของการเสียสละ การเสียสละคือการรู้จักแบ่งปันสิ่งที่มีอยู่ให้คนอื่น (อุตมการณ์ของแก้ว, 2558 น. 33)

ตัวอย่างที่ 13

“ความอดทนคือการข่มใจ อดกลั้น อดใจ เมื่อได้พบกับเหตุการณ์ที่ไม่ชอบ ไม่พึงปรารถนา ก็จะไม่แสดงกิริยาที่ไม่ดีออกมา ต้องมีความอดทนไว้ ไม่หุนหันพลันแล่น (อุตมการณ์ของแก้ว, 2558 น. 3)

1.5 การใช้คำศัพท์เพื่อแสดงถึงค่านิยมให้มีความกตัญญู

การใช้คำศัพท์ที่แสดงถึงความคิดเกี่ยวกับการให้ความกตัญญู ชุดคำศัพท์ที่ว่า ได้แก่ ความกตัญญู คนกตัญญู กตัญญูรู้คุณ การตอบแทนผู้มีพระคุณ กตัญญูต่อบุคคล กตัญญูต่อสัตว์ กตัญญูต่อสิ่งของ กตัญญูต่อบุญ กตัญญูต่อตนเอง กตัญญูต่อพ่อแม่ คำศัพท์กลุ่มนี้จะปรากฏร่วมกับข้อความในลักษณะของการกระทำที่ดี เช่น “ตั้งใจเรียน และ “คนดี” ซึ่งเป็นการสื่อว่า “กตัญญูรู้คุณ รู้จักบุญคุณ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 14

“น้อยบอกว่า” สิ่งที่สองคือ จะต้องกตัญญูต่อพ่อแม่ ครูอาจารย์ และท่านผู้มีพระคุณให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ส่วนสิ่งสุดท้ายผมจะตั้งใจเรียน ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ทำตัวเป็นคนดีกตัญญูต่อสังคมและประเทศชาติ” (ยอดคนกตัญญู, 2558 น. 21)

1.6 การใช้คำศัพท์เพื่อแสดงถึงค่านิยมให้ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียน

การใช้คำศัพท์ที่แสดงถึงความคิดเกี่ยวกับการใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนชุดคำศัพท์ที่ว่า ได้แก่ วางแผนการเรียน จะตั้งใจเรียน เข้าเรียนทุกชั่วโมง การแสวงหาความรู้ การอ่านที่ทรงพลัง การอ่านเป็นประตูลู่การเรียนรู้ที่ดีที่สุด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 15

ฟังแล้วเข้าใจวิธีการทันที ครูเพิ่มเติมอีกว่า ต้องอ่านอย่างมีสติ นิสานนำมาใช้ในการอ่านทุกวิชา ทำให้สนใจดีขึ้น ครูยังสอนอีกว่า การอ่านเป็นประตูลู่การเรียนรู้ที่ดีที่สุด นิสานนำมาใช้ในการพูดหรือรายงาน โดยมีคติว่า “ต้องกล้าพูดอย่างถูกต้องจึงจะเป็นคนฉลาด ถ้ากล้าพูดอย่างผิดๆ ก็จะเป็นคนโง่” (บันทึกของนิสา, 2558 น. 37)

1.7 การใช้คำศัพท์เพื่อแสดงถึงค่านิยมรักษาประเพณีไทย และรักษาวัฒนธรรมไทย

การใช้คำศัพท์ที่แสดงถึงความคิดเกี่ยวกับการรักษาประเพณีไทย และรักษาวัฒนธรรมไทย ชุดคำศัพท์ที่ว่า ได้แก่ ถ่ายทอดวัฒนธรรมประเพณีให้ลูกหลาน อนุรักษ์สืบทอดวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม ปลูกฝังวัฒนธรรม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 16

วันเปิดงานอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยที่ผู้อำนวยการมาเปิด แล้วพูดให้คนฟังว่า “ครูต้องปลูกฝังวัฒนธรรมให้กับเด็ก ต้องปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างให้เด็กดูก่อน ต้องจัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังวัฒนธรรมให้เด็กทุกครั้งที่มีการเรียนการสอน ก็จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ซึมซับ และซาบซึ้งในวัฒนธรรมที่ดีงามของไทย (ไลน์สื่อรักวัฒนธรรมไทย, 2558 น. 42)

1.8 การใช้คำศัพท์เพื่อสื่ออุดมการณ์เกี่ยวกับบทบาทชาย – หญิงในสังคมไทย

การนำเสนอเกี่ยวกับบทบาทและสถานะของชาย และหญิงในฐานะที่สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางสังคมที่ถูกสร้างขึ้นตอกย้ำ และผลิตซ้ำ และนำเสนอในรูปแบบต่างๆ ในการวิเคราะห์ข้อมูลในเรื่องเล่าพบว่าชุดความคิดเกี่ยวกับบทบาทชาย-หญิงในสังคมไทยพบว่ามี 2 ความคิด คือ ภาระหน้าที่ของชาย-หญิง และบุคลิกและพฤติกรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ ดังนี้

1.8.1 การใช้คำศัพท์แสดงภาระหน้าที่ของชาย – หญิง

การใช้คำศัพท์ที่แสดงภาระหน้าที่ของชาย – หญิง ซึ่งพื้นที่ที่จะเป็นตัวกำหนดบทบาทให้ทำหน้าที่ต่างกันด้วยความคิดที่ว่าผู้หญิงเป็นเพศที่อ่อนแอ อ่อนไหว ภาระหน้าที่จึงถูกจำกัดอยู่ในพื้นที่เล็กๆ ในขณะที่ผู้ชายมีภาพความเข้มแข็งและแข็งแรง ภาระหน้าที่จึงเปิดออกสู่พื้นที่ที่กว้างและหลากหลายกว่าเพศหญิง จึงทำให้แบ่งบทบาทภาระหน้าที่ของชาย – หญิง ดังนี้

- การใช้คำศัพท์เกี่ยวกับหน้าที่และกิจกรรมนอกบ้านของเพศชาย ชุดคำศัพท์ที่ใช้ ได้แก่ หาอาหาร เลิกงานกลับบ้าน พ่อซัปรถยนต์แฉะส่ง

- การใช้คำศัพท์เกี่ยวกับหน้าที่หรือกิจกรรมทั่วไปของเพศหญิงชุดคำศัพท์ที่ใช้ ได้แก่ กกกักไข้อยู่ในโพรง แม่เตรียมทำกับข้าว เมื่อมีเงินเก็บแม่ขอซื้อเครื่องครัว หม้อ จาน ซ้อน กระทะเพิม (หัวใจที่พอเพียง, 2558 น. 104)

- การใช้คำศัพท์เพื่อแสดงถึงบทบาทความเป็นแม่ชุดคำศัพท์ที่ใช้ ได้แก่ อุ้ม กินนม จากอก ป้อนอาหาร อาหารเข้าที่แม่จัดไว้บนโต๊ะ แม่ทำอาหาร

1.9 การใช้คำศัพท์เพื่อแสดงถึงค่านิยมให้มีความพอเพียง

การใช้คำศัพท์ที่แสดงถึงความคิดเกี่ยวกับการมีความพอเพียง ชุดคำศัพท์ที่ว่า ได้แก่ รู้จักความเพียงพอ ความพอดี พอใจ พอเพียง ใช้จ่ายอย่างคุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่หรูหรา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 17

ให้พอเพียงก็หมายความว่า มีกิน มีอยู่ ไม่ฟุ่มเฟือยไม่หรูหราก็ได้ แต่ว่าพอเพียง แม้บางอย่างอาจจะดูฟุ่มเฟือย แต่ถ้าทำให้มีความสุขถ้าทำได้ก็สมควรที่จะทำสมควรที่จะปฏิบัติ (หัวใจที่พอเพียง,

2558 น. 104)

1.10 การใช้คำศัพท์เกี่ยวกับการสั่งสอน

ในการวิเคราะห์หัวข้อเรื่องเล่าค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ พบว่าการใช้คำศัพท์แสดงถึงควมมีอำนาจของผู้ใหญ่ที่มีสถานะสูงกว่าในการสั่งสอนเด็ก ชุดคำศัพท์ที่ใช้ ได้แก่ สอน ปลุกฝัง ฝึก อธิบาย คำศัพท์กลุ่มนี้มักจะปรากฏร่วมกับคำนามที่เป็นบุคคลผู้ที่มีอาวุโสกว่าหรือสถานภาพทางสังคมสูง ได้แก่ ครู ยาย พ่อ แม่ ย่า ยาย ลุง หลวงพี่ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 18

พ่อแม่เอนกเงือกช่วยกันสอนให้ลูกทั้งสามบินและหาอาหารดำรงชีพในพงไพรด้วยตนเองต่อไป (พ่อที่แสนดี, 2558 น. 23)

ตัวอย่างที่ 19

บางครอบครัวไม่ฝึกลูกหลานให้รู้จักหน้าที่ ไม่ฝึกการทำงาน (อุดมการณ์ของแก้ว, 2558 น. 30)

ตัวอย่างที่ 20

หลวงพี่เห็นว่าการจัดกิจกรรมเพื่อปลุกฝังความกตัญญูในปัจจุบันลดน้อยลงไป ได้ชี้ให้น้อยคุณภาพที่ทางวัดจัดอบรมนักเรียนและเยาวชนที่เข้ามาเข้าค่ายคุณธรรมประกอบ (อุดมการณ์ของแก้ว, 2558 น. 30)

1.11 การใช้คำศัพท์เพื่อสื่ออุดมการณ์ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่

ในการวิเคราะห์หัวข้อเรื่องเล่าค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ พบว่าชุดความคิดที่เกี่ยวกับการปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ มี 2 ความคิด คือ เด็กควรเคารพอ่อนน้อมต่อผู้อาวุโส และผู้ใหญ่เป็นผู้มีอำนาจและมีสถานภาพสูงกว่าเด็ก ชุดคำศัพท์ที่ใช้แสดงพฤติกรรมที่สื่อถึงความอ่อนน้อม ได้แก่ ยกมือไหว้ ก้มลงกราบ กราบ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 21

น้อยยกมือไหว้รับเพื่อปฏิบัติตาม เมื่อทำภารกิจเสร็จน้อยก็ไปพบหลวงพี่ที่ศาลาน้อยก้มลงกราบพระพุทธรูปและกราบหลวงพี่อย่างศรัทธา (ยอดคนกตัญญู, 2558 น. 13)

2. การใช้โครงสร้างประโยค

นอกจากการเลือกใช้คำแล้ว มีกลวิธีทางภาษาที่สูงกว่า คือ การใช้โครงสร้างประโยคเพื่อสื่ออุดมการณ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ ดังนี้

2.1 การใช้ประโยคคำสั่ง

การใช้ประโยคคำสั่งที่ขึ้นต้นด้วย “ให้” เพื่อต้องการแสดงให้เห็นถึงการที่ผู้ใหญ่จำเป็นต้องการให้เด็กทำอะไร จากการวิเคราะห์การเลือกใช้โครงสร้างประโยคมีกรใช้คำกริยาคำว่า “อนุญาตให้” สังเกตได้ว่าผู้ที่เป็นประธานที่ปรากฏหน้ากริยา “ให้” มักจะเป็นผู้ใหญ่ ส่วนที่ปรากฏหลังกริยา “ให้” มักจะ

เป็นเด็กเสมอ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 22

พ่อนุญาตให้ลูกไปฝึกงานกับบรรณารักษ์นรกสูท เพื่อบริการบรรณานที่เข้ามาเข้าห้องสมุด (อาณาจักรแห่งปัญญา, 2558 น. 27)

2.2 การใช้ประโยคคำสั่งที่ขึ้นต้นด้วย “ให้”

การใช้ประโยคคำสั่ง นววรรณ พันธุมธา (2551) ได้แบ่งประโยคคำสั่งตามลักษณะของการแสดงเจตนาต่างๆ ของผู้พูด โดยจัดเป็นประโยคบอกให้ทำ จากทั้งหมด คือ ประโยคแจ้งให้ทราบ ประโยคถามให้ตอบ และได้อธิบายลักษณะของประโยคชนิดนี้ว่าเป็นประโยคที่ใช้บังคับให้ผู้ฟังทำตาม และถ้าเป็นประโยคคำสั่งมีความหมายปฏิเสธ หรือเป็นประโยคที่ใช้ห้ามจะมีคำว่า “อย่า” อยู่ในประโยค ถ้าไม่ใช่คำว่าอย่าผู้พูดอาจใช้คำว่า “ไม่” ก็ได้ แต่ต้องมีคำว่า “ต้อง” แสดงความหมายบังคับอยู่หน้าคำว่า “ไม่”

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในเรื่องเล่าค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ พบว่ามีการใช้ประโยคคำสั่ง โดยมีคำแสดงการสั่ง ได้แก่ คำว่า “อย่า” วางไว้หน้าคำกริยา และหน้าประโยคคำสั่งนั้น มักจะปรากฏร่วมกันค่านามที่เป็นผู้อาวุโสกว่าเสมอ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 23

ทุกๆ เช้าลุงทิมจะบินพาลูกชายไปส่งที่โรงเรียน และคอยบอกคอยสอนลูกชายให้ตั้งใจเรียนอยู่เสมอ “ไปโรงเรียนกันลูก เกะหลังพ่อดีจ้ะ วันนี้ลูกอย่าดื้อ อย่าขนะ ตั้งใจเรียน เดี่ยวตอนเย็นพ่อจะมารับนะลูก” เสียงลุงทิมพร่ำสอนลูก (แก๊งนกเป็ดน้ำ, 2558 น. 19)

2.3 การใช้ประโยคกรรม

การใช้ประโยคคำสั่ง พระยาอุปกิตศิลปสาร (2545 : 211-212) ได้กล่าวไว้สรุปได้ว่า ประโยคกรรมนั้นเป็นประโยคที่นำเอากรรมการกร (ผู้ถูกกระทำ) ขึ้นมาวางข้างหน้าประโยคเพื่อเน้นที่กรรม และจัดอยู่ในประโยคความเดียว

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในเรื่องเล่าค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ พบว่ามีการใช้ประโยคกรรม โดยใช้คำว่า “ถูก” โดยเด็กซึ่งเป็นประธานของประโยคจะอยู่ในฐานะ “ผู้ถูกกระทำ” โดยผู้ใหญ่ผู้นั้นจะอยู่ในฐานะ “ผู้กระทำ” ซึ่งเป็นเรื่องที่ถูกพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นสิ่งที่เหมาะสม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 24

ครั้นตกเย็น นกทุกตัวต่างรีบบินกลับพระราชวังให้เร็วที่สุด เพื่อจะได้เข้าสอยในชั้นตอนต่อไป ส่วนแสมเมอร์กำลังหลบสบายก็ถูกบรรณารักษ์นรกสูทปลุกให้ตื่น (อาณาจักรแห่งปัญญา, 2558 น. 26)

3. การใช้มูลบท

การใช้มูลบท หมายถึงการใช้ภาษาเพื่อสื่อข้อความที่ทำให้เข้าใจได้โดยนัยว่าข้อความอื่นๆ หรือมีเหตุการณ์บางอย่างปรากฏหรือเกิดขึ้นก่อนหน้าแล้ว หรือมีความคิดและเจตนาบางอย่างแฝงอยู่ใน

ข้อความในตัวบท แฟร์เคลาฟ (2003) มองว่ามูลบทเกี่ยวข้องกับวาทกรรมในแง่ที่โยงไปกับความรู้ทางสังคม วัฒนธรรมที่ผู้พูดผู้ฟังมีอยู่ร่วมกันและยังเกี่ยวข้องกับเรื่องของอำนาจและอุดมการณ์อีกด้วยในเรื่องเล่านี้พบการใช้คำว่า เลิก กลับ ร่วมกับคำอื่นเพื่ออธิบายให้รู้ว่ามิใช่สิ่งที่ปรากฏก่อนหน้านี้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 25

เหล่าอาณาประชาราษฎร์ทั้งหลายที่ทำความดี และพวกที่กลับตัวกลับใจทำความดี ต่างสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระราชากันถ้วนหน้า (พระราชชาผู้ทรงธรรม, 2558 น. 11)

ตัวอย่างที่ 26

เวลาผ่านมา 6 เดือน ทำให้ครอบครัวกลับมามีความสุขอย่างไม่เคยมีมาก่อน (หัวใจที่พอเพียง, 2558 น. 104)

ตัวอย่างที่ 27

พ่อตัดสินใจเลิกเหล่า เลิกบุหรี มีสุขภาพแข็งแรงเพราะได้ออกกำลังกายจากการทำงาน (หัวใจที่พอเพียง, 2558 น. 104)

4. การใช้อุปลักษณ์(metaphor)

โกทลี (Goalty, 1998 อ้างถึงใน ญัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2542) และ ชาร์เตอร์ริส-แบล็ค (Charteris-Black, 2004) ได้เสนอแนวคิดที่สอดคล้องกันเกี่ยวกับหน้าที่ของ อุปลักษณ์ว่า สามารถสร้าง กำหนดหรือเปลี่ยนมุมมองความคิด ความรู้สึก ตลอดจนมุมมองของเราที่มีต่ออีกสิ่งหนึ่งได้ อุปลักษณ์ หมายถึง การเปรียบเทียบของสองสิ่ง ได้แก่ แบบเปรียบเทียบ และสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ทั้งนี้สิ่งที่นำมาเปรียบกันต้องเป็นสิ่งที่อยู่ในวงความหมายต่างกัน และในการเปรียบเทียบนั้นอาจจะปรากฏสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบหรือไม่ก็ได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 28

ทุกบ้านเรือน พ่อแม่ควรเอาใจใส่ลูกแต่เยาว์วัย ประเทศชาติจะมีรากแก้วที่มั่นคงต้องเริ่มที่บ้านเพราะบ้านคือ “อุ่อารยธรรมของโลก” พ่อแม่สอนให้ลูกรู้ดี รู้ชั่ว ถูกผิดพ่อแม่จะคอยย้ำเตือนให้ลูกรู้ พ่อแม่จึงเปรียบตั้งต้นกำเนิดศาสนาของลูก (พ่อแม่คือศาสนาของลูก, 2558 น. 2)

ตัวอย่างที่ 29

หนทางแห่งความสำเร็จในการศึกษา และงานช่วยเหลือสังคมที่ตั้งใจไว้ หนทางทั้งสองอย่างมิได้โรยด้วยกลีบกุหลาบหรือแพรไหมที่อ่อนนุ่ม (จิตสำนึกดี, 2558 น. 106)

5. การกล่าวอ้าง

การอ้างอิงเหตุผลเพื่อเป็นหลักฐานข้อสรุป ข้อพิสูจน์เกี่ยวกับความเป็นจริงเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ข้อมูลที่นำเสนอโดยการอ้าง ในที่นี้เป็นกรกล่าวอ้างที่มีมาแต่โบราณ ในลักษณะของสิ่งที่เป็น ภูมิปัญญา หรือวัฒนธรรมของคนสมัยก่อน ซึ่งจะมีอิทธิพลกับผู้อ่านในแง่ความภูมิใจในความเป็นไทย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 30

การเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นการศึกษาถึงรากเหง้าความเป็นอยู่ของท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงาม เพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจและนำไปเผยแพร่ต่อไป (บันทึกของนิสา, 2558 น. 41)

6. การใช้คำถามวาทศิลป์

การใช้คำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ แต่เว้นว่างให้ผู้อ่านได้คิดหาคำตอบเอง และผู้เขียนก็คาดหวังให้ผู้อ่านคิดตอบได้อย่างถูกต้องตรงกับที่ผู้เขียนต้องการ (Fowler, 1991: 40) จากการวิเคราะห์ข้อมูลมีการใช้คำถามวาทศิลป์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 31

“เราเห็นตัวอย่างมาหลายหมู่บ้านแล้วว่า ผู้ที่ไม่มีคุณธรรมมักจะทำดีเพื่อหวังประโยชน์จากผู้อื่นแล้วหวังกอบโกยเอาคืนทีหลัง **จริงหรือไม่จริงละ**” (ประชามติของหมู่บ้านชนปุย, 2558 น. 46)

สรุป

ค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ นับเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่งที่มีส่วนในการปลูกฝังค่านิยมอุดมการณ์ด้านต่างๆ ของสังคมไทย นำเสนอความคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ บทบาทของผู้ชายและผู้หญิงในสังคมไทย ความยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ โดยใช้กลวิธีในการนำเสนอ 7 กลวิธี ได้แก่ 1) การใช้คำศัพท์ 2) การใช้โครงสร้างประโยคแบบต่างๆ 3) การกล่าวอ้าง 4) การใช้คำถามวาทศิลป์ 5) การใช้อุปสรรค 6) การใช้มุขลบท และ 7) การใช้รูปประโยคกรรม ซึ่งกลวิธีเหล่านี้ถูกนำเสนอในลักษณะที่เป็นความคิดหรือเป็นคำพูดของตัวละครในเรื่องเล่าค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ชุดความคิดที่รัฐได้พยายามปลูกฝังผ่านตัวบทเรื่องเล่าเหล่านี้ส่วนหนึ่งเป็นการผลิตซ้ำความคิดเดิมในสังคมไทย ทำให้เกิดการยอมรับสถานภาพและบทบาทของตนเองว่ามีความแตกต่างภายใต้ความสัมพันธ์แบบเด็ก – ผู้ใหญ่ ผู้ชาย – ผู้หญิง รวมถึงพระมหากษัตริย์ – รัฐ – ประชาชน ดังนั้น จึงต้องปฏิบัติตนให้ได้อย่างครบถ้วนและเหมาะสมตามลำดับชั้น ในสังคมที่ถูกสร้างขึ้นจากผู้ที่มีอำนาจรัฐหรือเป็นกลุ่มอำนาจหลักในสังคม เพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับการจัดระเบียบสังคม ทั้งหมดนี้อาจเรียกได้ว่าเป็นการปลูกฝังอุดมการณ์รัฐซึ่งเป็นชุดความคิดที่จะเป็นฐานในการปฏิบัติอันเป็นการช่วยให้รัฐและผู้มีอำนาจสามารถปกครองได้อย่างราบรื่น

เอกสารอ้างอิง

จรุณห์ เพชรมุณี. วรรณกรรมสำหรับเด็ก. นครศรีธรรมราช: ภาควิชาบรรณรักษ์ศาสตร์วิทยาลัยครุ นครศรีธรรมราช, 2523.

ชนกพร อังศุวิริยะ. ความเป็นผู้หญิงในนิตยสารสตรีสาร (พ.ศ. 2491-2539): กรณีศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.

ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. การแนะนำ 3 แบบตามทฤษฎีภาษาศาสตร์. วารสารภาษาและวรรณคดีไทย. 14 ธันวาคม: 171-177, 2540.

- ทรงธรรม อินทจักร. แนวคิดพื้นฐานด้านวจนปฏิบัติศาสตร์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550.
- รัชนิทร์ คงอุดม. ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับค่านิยมเกี่ยวกับความงาม: กรณีศึกษาวาทกรรมโฆษณาเครื่องสำอางในภาษาไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, ภาควิชาภาษาศาสตรบัณฑิต คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์, 2546.
- วิภาส โพธิแพทย. หน่วยสร้างจารีตแบบวิเคราะห์ในภาษาไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, ภาควิชาภาษาศาสตรบัณฑิต คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- วิสันต์ สุขวิสิทธิ์. ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย ตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503-2544: กรณีศึกษาตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.
- ศิราพร ฐิตะฐาน. ในท้องถิ่นมีนิทานและการละเล่น : การศึกษาคติชนในบริบททางสังคมไทย. กรุงเทพฯ: มติชน, 2523.
- สมทรง บุรุษพัฒน์. วจนวิเคราะห์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สหธรรมิก, 2537.
- สุธีรา ทอมสัน. ประเด็นบทบาทหญิงชายในการพัฒนาประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัย, 2533.
- สุพัตรา สุภาพ. สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม: ครอบครัว: ศาสนา: ประเพณี. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2520.
- สุมามาลย์ พงษ์ไพบูลย์. คติชนวิทยา. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏพระนคร, 2552.
- เสนาะ เจริญพร. ผู้หญิงกับสังคมไทยในวรรณกรรมไทยยุคทอง. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน, 2548.
- อุปกิตศิลปสาร, พระยา. หลักภาษาไทย: อักษรวิธี วจีวิภาค วากยสัมพันธ์ ฉันทลักษณ์. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2545.